

TRYGGHET FOR FOLK

Trygghet for folk

I en usikker tid er opplevelsen av trygghet viktig. At du kan gå hverdagen i møte og føler trygghet for hverdagsøkonomien, trygghet for arbeidsplassen og trygghet for at de grunnleggende velferdstjenestene er der når du trenger dem. Svært mange nordmenn har de siste tiårene opplevd økt trygghet gjennom en betydelig velstandsutvikling. En velstandsutvikling som skyldes lav arbeidsledighet, lav prisvekst, høy lønnsvekst og en universell velferdsstat som har blitt bygd til stadig flere områder. Dette har vært med å gi mange et bedre liv. En viktig årsak til denne utviklingen er den fredsgevinsten Norge oppnådde etter murens fall. Norge, som har beholdt nasjonal kontroll over landets rike råvarer, fikk stadig bedre betalt for disse, mens de varene Norge importerte ble stadig billigere.

Tiden vi lever i er også preget av konsekvensene av klimaendringene. Disse merkes i hele verden, og påvirker blant annet verdens matproduksjon. Vi er helt avhengige av å løse klimakrisa, og jobbe godt med klimatilpasning for å håndtere konsekvensene vi allerede står overfor. Været blir villere, våtere og varmere, som krever god samfunnsplanlegging og økt fokus på gode klimaløsninger.

De to siste årene har derimot mange opplevd økt utrygghet fordi ettervirkningen av koronapandemien og krig i Europa har gjort mye av det vi trenger i hverdagen vesentlig dyrere. Dette har gitt mange en mer krevende hverdagsøkonomi og presset på grunnleggende velferdstjenester har økt.

Senterpartiets ambisjon er at Norge også framover skal være et samfunn med høy velstand og små sosiale og geografiske forskjeller. Skal vi klare dette handler det på kort sikt om å unngå at høy prisvekst fører til høy ledighet. På lengre sikt handler det om å føre en politikk som sikrer at så mange som mulig er i jobb, at de som faller utenfor raskest mulig kommer tilbake i arbeid. Videre må det legges til rette for et skatte- og avgiftssystem som gir norsk næringsliv konkurransedyktige rammebetingelser, og som omfordeler fra de som har mye til de som har lite. Dette for å sikre universelle velferdsordningene som gir økt trygghet for alle.

Trygghet rundt arbeidsplassen

En av folkestyrets hovedoppgaver er å sikre at alle får mulighet til å forsørge seg selv og sine nærmeste gjennom arbeid. Egen inntekt sikrer personlig frihet og legger grunnlaget for sosial trygghet. Det siste året har stadig flere kommet i jobb og andel av befolkningen i yrkesaktiv alder som er i arbeid øker. For å sikre at alle de som nå har kommet i jobb ikke må ut i ledighetskøen igjen er det viktig med en ansvarlig økonomisk politikk. En politikk som legger til rette for stabil og moderat prisvekst som gir næringslivet forutsigbare rammebetingelser.

Til tross for at flere i dag jobber, er det fremdeles alt for mange som står utenfor arbeidslivet. Flere må inkluderes både for å skaffe inntekt gjennom egen arbeidsinnsats, men også for å bidra til aktivitet og verdiskaping. Særlig er det en utfordring at mange unge står utenfor arbeidslivet. Senterpartiet vil at flere som har delvis arbeidsevne skal få utnytte denne. Det må bli lettere å kombinere jobb med ulike typer velferdsytelser, og

det må satses på ulike arbeidsmarkedstiltak som lønnsstøtte og varig tilrettelagt arbeid. Samtidig er det nødvendig med et bedre samarbeid mellom skolen, helsevesenet, NAV og arbeidsgivere for å gi den helhetlige oppfølgingen som den enkelte har behov for.

For mange starter utenforskapet allerede i ung alder. Senterpartiet mener at en må satse mer på alternative utdanningsløp med fokus på mestring og motivasjon for barn og unge som står i fare for å falle utenfor.

Senterpartiet mener det bør settes et klart mål om økt sysselsettingsandel. Det vil bidra til at vi som samfunn kan løse flere av de oppgavene vi står overfor, bedre økonomien til den enkelte arbeidstaker og styrke finansieringen av fellesskapet. Senterpartiet vil derfor jobbe for tiltak som bidrar til inkludering av mennesker som i dag står utenfor arbeidslivet. Personer fra husholdninger med lav inntekt, lav utdanning, innvandrerbakgrunn eller funksjonsnedsettelse har høyere risiko for å oppleve utenforskap og føle seg marginaliserte. Det er derfor viktig at inkludering retter seg mot disse gruppene.

Senterpartiet vil

- Til enhver tid tilpasse oljepengebruken for å sikre høyest mulig sysselsetting
- Sette et mål om økt sysselsettingsandel justert for alderssammensetning
- Redusere det samla skattenivået for næringslivet
- Få på plass attraktive fastprisavtaler som gir næringslivet mulighet til å forsikre seg mot høye strømpriser
- Styrke ordninger som legger til rette for at folk i større grad kan utnytte restarbeidsevnen sin, og innføre en aktivitetsreform for nye mottakere av arbeidsavklaringspenger og uføretrygd
- Sikre at unge under 30 år som står utenfor arbeid, raskest mulig får tilbud om jobb, utdanning eller kompetansegivende opplæring
- Styrke og forenkle førstelinjen i NAV digitalt og fysisk, og sørge for at NAV-kontor kan rigge tjenestene sine etter lokal kjennskap og behov
- Sikre et arbeidsliv der hele og faste stillinger er hovedregelen
- Forsterke innsatsen mot useriøsitet og sosial dumping i arbeidslivet
- Gjøre tiltakene mer fleksible for å sikre at folk får utnytta hele sin restarbeidsevne uavhengig av hvor stor denne er.
- Jobbe for å muliggjøre en tidligere inntreden i arbeidslivet for flyktninger.

Trygghet rundt hverdagsøkonomien

De to siste årene har mange fått en mer krevende hverdagsøkonomi. Et viktig svar på dette har vært å føre en politikk som bidrar til redusert prisvekst og dermed lavere rente. I tillegg har vi fått på plass en strømstøtte som dekker mye av husholdningenes økte strømutfgifter, og en rekke velferdsordninger som er rettet mot de som har minst som eksempelvis bostøtte, studiestøtte og barnetrygd er forsterket.

Et mer omfordelende skattesystem er et viktig grep for å bidra til en tryggere hverdagsøkonomi. For Senterpartiet har det derfor vært viktig å redusere skattene for de med middels og lav inntekt. En familie med to lønnsinntekter på 550 000 kroner vil betale om lag 8 200 kroner mindre i skatt i 2023 enn de ville gjort med reglene for 2021.

Mens skattesystemet er omfordelende, rammer avgifter på varer vi er avhengig av i hverdagen de som har minst hardest. For Senterpartiet er det et mål å holde avgiftstrykket nede, og redusere avgifter som rammer skjevt med hensyn til sosial og geografisk fordeling. I regjering har Senterpartiet blant annet redusert elavgiften med nesten 3 mrd. kroner, og i 2023 reduseres drivstoffavgiftene med over 2 mrd. kroner.

Norge har opplevd stadig økende sosiale forskjeller. Når barn og unge må vokse opp i fattigdom, risikerer de uhelse og utenforskap også seinere i livet. Senterpartiet vil derfor ha et samfunn med små forskjeller, og forebygge fattigdom - særlig den som rammer barnefamilier.

En viktig del av tryggheten i samfunnet vårt er tilliten vi har til hverandre og til styresmaktene. Tillit er viktig for landets «indre forsvar», som bidrar til trygge og solidariske nærmiljøer. Et samfunn med store forskjeller skaper tvert imot mer utrygghet og utenforskap. Da trengs en tydelig sosialpolitikk for god og rettferdig omfordeling

Senterpartiet vil:

- Redusere skattenivået på middels og lave inntekter
- Redusere avgiftsnivået på varer folk er avhengig av i hverdagen
- Beholde systemet med differensierte momssatser for viktige produkter og næringer, og ikke øke matmomsen
- Fortsatt bruke skattesystemet til å støtte opp om at folk skal eie sin egen bolig.
- Ikke innføre skatt på fordel ved bruk av egen bolig
- Ikke innføre arveavgift
- Heve maksgrensa for BSU til kr 30 000 i årlig sparing og kr 400 000 som totalbeløp, samt heveskattefritaket til 20%.
- Innføre en GSU-ordning (Gårdssparing for unge) med kr 30 000 i årlig sparing med kr 400 000 som totalbeløp og et skattefritak på 20%
- Styrke barnetrygden, særlig for barn mellom 6-18 år, som en universell velferdsordning som når ut til alle, men betyr mest for dem som har minst
- Bidra til reduserte forskjeller, ved at alle minsteytelser øker mer enn prisstigningen
- Ikke øke barnehageprisene, og videreføre gratis kjernetid i SFO
- Sikre alle barn minst én fritidsaktivitet sammen med andre, ved blant annet å øke støtten til frivillige og ideelle organisasjoner og motarbeide at økonomi blir et hinder for deltakelse
- Sikre foreldrenes økonomi ved barnefødsler gjennom å styrke foreldrepengeordningen og engangsstøtten, å gi fedre selvstendig uttaksrett og å bedre studentenes støtteordninger ved fødsel.

Trygghet rundt grunnleggende velferdstjenester

I årene fremover vil det være behov for å prioritere hardere hvordan vi bruker offentlige midler. Det har over lengre tid vært varslet at statens utgifter vil øke raskere enn inntektene fordi det blir flere som har behov for pensjon og andre ytelser. Senterpartiet mener staten i større grad enn i dag må prioritere og verne om kjerneoppgavene i velferdsstaten, slik som skole, utdanning, helsetjenester og beredskap i vid forstand. Vår samfunnsutviklerrolle skal bidra til sosial bærekraft og sosial utjevning. Ulike deler av landet har ulike utfordringer knyttet til dette, der folkehelse og inkludering er nøkkelbegrep. Universelle velferdsordninger og tett samarbeid mellom barnehage, skole, NAV og kommunenes familiekontor er sentrale for å forebygge at barn og unge som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt opplever utenforskap og ekskludering. For Senterpartiet er det et mål at alle skal ha tilgang til gode tjenester uavhengig av inntekt og bosted.

Betaling for barnehageplass og SFO utgjør en stor kostnad for barnefamilier. Gjennom statsbudsjettene har regjeringen så langt redusert maksprisen i barnehage og gitt 12 timer gratis SFO til første og andreklassinger. For en familie med ett barn i SFO som nå slipper egenbetaling utgjør dette en innsparing på 20 000 kroner i året. Senterpartiet mener dette er målrettede grep som reduserer levekostnadene for barnefamilier, og gir flere tilgang til disse tjenestene. Eldreomsorgen må kjennetegnes med gode og verdige forhold, en trygg alderdom i trygge omgivelser, der nok menneskelige ressurser er nødvendig for å yte gode tjenester.

Senterpartiet vil slå ring om universelle ordninger. Når en gruppe får en rettighet, får en annen gruppe plikt til å oppfylle denne rettigheten. I praksis består denne plikten ofte i å betale mer skatt for å finansiere nye eller bedre velferdsordninger. Fordi alle må betale skatt, mener Senterpartiet det er riktig og viktig at alle også får tilgang til velferdsgodene. Derfor bør universelle velferdsordninger være hovedregelen.

Den offentlige samfunnsutviklerollen skal bidra til sosial bærekraft og sosial utjevning. Ulike deler av landet har ulike utfordringer knyttet til dette, der folkehelse og inkludering er nøkkelbegrep. Universelle velferdsordninger og tett samarbeid mellom barnehage, skole, NAV og kommunenes familiekontor er sentrale for å forebygge at barn og unge som vokser opp i familier med vedvarende lav inntekt opplever utenforskap og ekskludering.

Senterpartiet arbeider for en trygg og ansvarlig ruspolitikk, og en forebyggings- og behandlingsreform i Norge som vektlegger forebygging, et bedre ettervern og sikrer helsehjelp til rusavhengige. All bruk og besittelse av narkotika skal være ulovlig og straffbar, men at påtalemyndigheten og domstolene må gis mulighet til å vektlegge rusrelaterte helseproblemer i straffeutmålingen.

Politiet skal gis mulighet til å drive forebyggende arbeid samt ha tilstrekkelige virkemidler innenfor de rammene loven i dag oppstiller, herunder ruskontrakter og mulighet til å ta blod- og urinprøver for å avdekke bruk av narkotika. De står ellers fritt til å konsultere med helsevesenet ved behov i tråd med dagens straffeprosessuelle regler.

Det er politiet som skal etterforske og påtale eventuelle lovbrudd og domstolene som dømmer i sakene. Det er ingen motsetning mellom helsehjelp og straff.

Senterpartiet vil

- Løfte kommunenes inntekter til et nivå som sikrer et likeverdig og godt tjenestetilbud i hele Norge
- Redusere prisen på velferdstjenester som blant annet barnehage, SFO og tannhelse
- Styrke fastlegeordningen slik at rekruttering og stabil legedekning sikres i hele landet
- Forsterke velferdsordninger rettet mot de som har minst
- Arbeide for en forebyggings- og behandlingsreform i Norge som vektlegger forebygging, et bedre ettervern og sikrer helsehjelp til rusavhengige.
- Øke kapasiteten på profesjonsutdanning i psykologi og legeutdanning i Norge for å sikre rekruttering til helsetjenestene.
- Styrke områdesatsingene med spesielt fokus på jobb og idrettstilbud
- Styrke innsatsen mot gjeng- og ungdomskriminalitet ved å styrke politiets ressurser og virkemidler uten å svekke rettssikkerheten.
- at nye statlige reformer som innføres skal fullfinansieres
- Sikre at hele landet har utbygd nødnett.
- Oppfølgingen av pårørende skal styrkes.
- Bevilge penger til lavterskel psykisk helsehjelp, slik at kommuner kan gi slik hjelp uten krav om henvisning.
- Arbeide for å rekruttere helsepersonell innen alle deler av helsesektoren
- Gradvis innføre et daglig sunt, enkelt skolemåltid og daglig fysisk aktivitet i skolen, med frihet for skolene til å organisere dette selv.